

Helsingissä 14.10.2025

Suomen Teatterijärjestöjen Keskusliiton lausunto eduskunnan sivistys- ja tiedejaostolle HE 99/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026

Kiitämme sivistys- ja tiedejaostoa mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä vuoden 2026 talousarvioksi. Suomen Teatterijärjestöjen Keskusliitto edustaa laajasti suomalaista teatterin, tanssin ja sirkuksen kenttää: esittävän taiteen työnantajia ja työntekijöitä sekä harrastajateattereita.

Esittävän taiteen näkökulmasta vuoden 2026 talousarvion linjaukset asettavat paineita kulttuuri- ja taidealojen elinvoimaisuudelle.

Sekä Taiteen edistämiskeskuksen että Opetus- ja kulttuuriministeriön kautta jaettaviin valtionavustuksiin suunnitellut säästöt heikentäisivät toteutuessaan entisestään esittävän taiteen toimintaedellytyksiä. Taiteen edistämiskeskuksen jakamiin avustuksiin esitetty 1,3 miljoonan euron leikkaus sekä opetus- ja kulttuuriministeriön 3 miljoonan euron vähennys kulttuuritilojen investointitukeen kaventavat suoraan alan yhteisöjen mahdollisuuksia ylläpitää ja kehittää toimintaansa eri puolilla maata.

Esittävän taiteen merkitys ja alan nykytilanne

Esittävän taiteen (teatterin, tanssin ja sirkuksen) merkitys suomalaiselle yhteiskunnalle on kiistaton. Ala tavoittaa vuosittain miljoonia katsojia eri puolilla maata ja työllistää tuhansia taiteilijoita, teknisiä ja hallinnollisia ammattilaisia. Vuonna 2024 suomalaiset teatterit, tanssi- ja sirkusryhmät tavoittivat yhteensä yli 3,7 miljoonaa katsojaa, mutta ala ei ole vielä käännytä täysin toipunut koronapandemian vaikutuksista.

Esittävän taiteen alalla työskentelee vakituisesti noin 2 500 henkilöä, ja lisäksi noin 7 500 freelanceria tai lyhytaikaisissa tehtävissä työskentelevää ammattilaista. Näin ollen alan työllistävyyden on vuosittain noin 3500 henkilötyövuotta.

Suomessa on lisäksi laaja harrastajakenttä niin tanssin, sirkuksen kuin teatterin aloilla.

Vaikka kulttuurirahoitus on nimellisesti kasvanut, inflaatio ja leikkaukset ovat syöneet sen todellisen arvon. Eri taiteenalojen rahoituskehitys on ollut epätasaista, ja vapaan kentän toimijoihin kohdistuneet säästöt ovat heikentäneet erityisesti nuorten ja uusien taiteilijoiden mahdollisuuksia toimia ammatissa.

Valtionosuusjärjestelmän ja vapaan kentän haasteet

Vuoden 2025 budjetissa tehdyt leikkaukset esittävän taiteen valtionosuusjärjestelmään vaikuttavat edelleen. Valtionosuusjärjestelmä perustuu toimijoille myönnettyihin henkilötyövuosiin ja niiden laskennalliseen yksikköhintaan. Vuonna 2025 leikkaukset pienensivät henkilötyövuosien määrän 2776,5:stä 2664 henkilötyövuoteen. Vaikka vuoden 2026 budjetissa esitetään

lainmukainen indeksikorotus, pysyy henkilötöyvuosien kokonaismäärä alemmalla tasolla. Tämä tarkoittaa, että valtionosuusrahoituksen kokonaispotti jää pysyvästi pienemmäksi, arviolta noin 3 miljoonaa euroa. Indeksikorotukset ovat välttämättömiä, mutta ne eivät korvaa aiempien vuosien pysyviä leikkauksia.

Taiteen edistämiskeskuksen rahoitukseen on alustavasti kohdennettu leikkauksia. Taikelle esitetään 1,3 miljoonan euron säästöä, mikä tarkoittaa noin 5 prosentin leikkausta harkinnanvaraisiin valtionavustuksiin. Taiken tuet rahoittavat esittävän taiteen vapaan kentän tuotantokeskuksia ja ammattilaisryhmiä, toimijoita, jotka eivät kuulu valtionosuusjärjestelmään.

Rahoitusleikkausten vaikutukset esittävän taiteen elinvoimaan

Teatterin, tanssin ja sirkuksen toimijoihin kohdistuva leikkausuhka heikentää koko esittävän taiteen kenttää. Mahdolliset leikkaukset lisäävät työttömyyttä, pakottavat osaajia pois alalta ja kasvattavat painetta nostaa lippujen hintoja, mikä heikentää taiteen saavutettavuutta. Leikkaukset kaventavat yhteisöjen mahdollisuuksia ottaa taiteellisia riskejä, kehittää uusia sisältöjä ja tarjota työtilaisuuksia erityisesti uransa alkuvaiheessa oleville tekijöille.

Rahoituksen epävarmuus ja pelko tulevista säästöistä lamaannuttavat alaa ja syventävät jo tehtyjen leikkausten vaikutuksia. Tämä kehitys on paitsi kulttuurisesti tuhoisaa myös taloudellisesti lyhytnäköistä, sillä kulttuuritoiminnan tukeminen on valtiolle edullisempaa kuin työttömyyden, sosiaaliturvan ja uudelleen koulutuksen kustannukset.

Mahdolliset leikkaukset vaarantavat myös lasten- ja nuortenteatterin sekä kotimaisen näytelmäkirjallisuuden tulevaisuuden, ja niiden vaikutukset ulottuvat laajasti muihin elinkeinoihin, kuten matkailu- ja ravintola-alaan.

Esittävän taiteen ekosysteemi perustuu keskinäisriippuvuuteen: vapaan kentän toimijat tuovat uusia taiteellisia näkökulmia ja innovaatioita, joita suuremmat laitokset hyödyntävät ja vievät laajemmalle yleisölle. Taide tarvitsee koko kirjon kokeellisesta taiteesta laajemman yleisön teoksiin ja viihteeseen: kaikki tasot ruokkivat toisiaan ja pitävät kentän elinvoimaisena. Kun rahoitus jakautuu epätasaisesti ja riskinotto vähenee, vaikutukset osuvat erityisesti nuoriin ammattilaisiin ja uusiin taiteellisiin sisältöihin, jotka ovat alan tulevaisuuden kannalta välttämättömiä.

Tarve johdonmukaiselle kulttuuripolitiikalle

Tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie totesi lokakuussa 2025, että suunnittelut elokuva-alan budjettileikkaukset on peruttu eikä kulttuuri- ja taidealalle olisi suunniteltu leikkauksia vuodelle 2026. Tämä on myönteinen ja toivottu päätös myös esittävän taiteen näkökulmasta. On kuitenkin välttämätöntä, että leikkaukset perutaan kauttaaltaan ja että myös Taiteen edistämiskeskuksen avustuksiin kohdistuneet säästöt poistuvat lopullisesti budjettisuunnittelusta.

Taiteen ja kulttuurin rahoitusta on heikennetty koko nykyisen hallituskauden ajan, ja uhka uusista leikkauksista on yhä olemassa. Ala elää poikkeuksellisen epävarmoissa olosuhteissa,

joissa toistuvat säästöesitykset ja niiden perumiset tekevät toimintaympäristöstä arvaamattoman ja vaikeasti ennakoitavan. Kun rahoituslinjaukset muuttuvat useita kertoja lyhyessä ajassa, yhteisöjen on mahdotonta suunnitella toimintaansa pitkäjänteisesti tai sitoutua monivuotisiin hankkeisiin. Tämä epävarmuus heijastuu suoraan taiteelliseen työhön, henkilöstön pysyvyyteen ja tuotantojen laatuun.

Kulttuuripolitiikan uskottavuus edellyttää johdonmukaisuutta ja pitkäjänteisyyttä. Taidealan on voitava luottaa siihen, että poliittiset päätökset pysyvät voimassa ja että rahoitusjärjestelmä tukee suunnitelmallista kehitystä, ei jatkuvaa selviytymistä vuodesta toiseen.

Suomen Teatterijärjestöjen Keskusliitto pitää välttämättömänä, että hallitus ja eduskunta pitävät kiinni kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteista:

- turvataan taiteen ja kulttuurin tarjonta
- varmistetaan vapaan taiteen toimintaedellytykset
- rakennetaan pitkäjänteinen ja ennakoitava rahoituspohja.

Suomen Teatterijärjestöjen Keskusliitto toivoo, että sivistys- ja tiedejaosto ottaa edellä esitetyt asiat huomioon käsitellessään talousarvioesitystä ja että eduskunta peruu taiteen ja kulttuurin rahoitukseen kohdistuvat leikkaukset vuodelta 2026.

Suomen Teatterijärjestöjen Keskusliiton hallituksen puolesta,

Mika Vainio
puheenjohtaja
Suomen Teatterijärjestöjen Keskusliitto

SUOMEN TEATTERIJÄRJESTÖJEN KESKUSLIITON JÄSENJÄRJESTÖT

Lavastus- ja pukusuunnittelijat ry | Suomen Assitej ry | Suomen Näytelmäkirjailijat ja käsikirjoittajat ry | Suomen Näyttelijäliitto ry | Suomen tanssi- ja sirkustaiteilijat ry | Suomen Teatterinjohtajaliitto ry | Suomen teatteriohjaajat ja dramaturgit ry | Suomen Teatterit ry | Suomen valo-, ääni- ja videosuunnittelijat ry | Teatterialan Ammattilaiset ry | Teatterikeskus ry | Teme – Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto ry | Työväen Näyttämöiden Liitto ry